

בית נאמן

מנכ"ס במוצ"ש פרשת דברים, ה' באב תש"ף

נושאי השיעור:

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בנרוץ קול ברמה.
או ב'יקול נאמן':
079-9-367-367
או ב'קול בית נאמן':
079-9270505

בשעה 22:00

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח" רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

- א. לשמוע בימי בין המצרים ביום ששי אחר חצות שירי קודש. ב. אכילת בשר בימים אלו. ג. דעת הרש"ר הירש בענין נגע הצרעת. ד. איכה ישבה בדד. ה. הגירוש מגוש קטיף. ו. רבנו האר"י ע"ה וג' פירושים ממנו על דרך הפשט. ז. הזירות בלימוד הקבלה. ח. גם אחינו התימנים כדאי שימנעו מאכילת בשר בימים אלו. ט. לטשוף הידים במים וסבון בט' באב מפני נגיף הקורונה. י. אכילה ושתייה בט' באב למי שיש לו תסמיני הנגיף. יא. על מה מבדילים במוצ"ש "חזון". יב. זמן סיום הצום. יג. מתי מברכים ברכת הלבנה בחודש אב? יד. תפלת מנחה של תשעה באב מנחמת ומרגיעה. טו. קינות ט' באב. טז. לפני כמה שנים היה חורבן בית שני? יז. קרן שותפים.

שמיעת שירים ביום ו' אחר חצות גם בימים אלו

א. שבוע טוב. אנחנו נמצאים מוצאי שבת חזון - "חזון ישעיהו בן אמוץ", זו ההפטרה הקשה ביותר משלוש הפטרות של פורענותא. כל מלה שבה מייסרת, כואבת ודואבת. העירו על מה שאמרתי **ביום שמונת בימי בין המצרים לשמוע ביום ששי אחר חצות שירי קודש**, למה אני אמרתי את זה? פעם היינו שומעים את זה ברדיו רגיל, יש פינת ההלכה, **הרב עובדיה ע"ה** בקולו (ויבדל לחיים גם הן שלו) נותן שעת קבלת שבת, ובתוך השעה הזאת יש רבע שעה או עשרים דקות הלכה, ויש גם קריאה בתורה, ויש גם שירים (ואדם לא יכול לסגור ולפתוח כל פעם את הרדיו - זה קשה), אז אמרתי לכבוד שבת מותר לשמוע שירים, כמו שהתירו כבר מצווה, בבריית ובכמה דברים כאלה. המשנה אומרת משנכנס אב ממעטים בשמחה (תענית דף כ"ו ע"ב), אבל לפני שנכנס אב מותר לשמוח ואין כאן ריקודים ומחולות שאסרו האחרונים (עיין מג"א סי' תקנ"א ס"ק י' ועוד), זה לא ריקודים ולא מחולות, זה תקליט כדי שאדם יכנס לשבת מתוך שמחה. ואתמול בבני ברק גם כן לפני כניסת שבת עשו שירים (באדיש, אבל לא משנה...) לכבוד שבת.

ראיה זה ממרן הגאון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל

ב. ויותר מזה, מעידים על הרב עובדיה ע"ה שלפעמים בימי העומר היה שומע שירים, והבאתי את העדות הזאת בסוף מקור נאמן חלק ב' (עמ' ר"י). ולכאורה ימי העומר הם חמורים לא פחות, שהרי בימי העומר לא מסתפרים שלושים וארבעה ימים, ואילו בימים האלה צמצמו את איסור תספורת עד למינימום, **פעם היינו נוהגים משבעה עשר בתמוז** (וככה יש לנהוג לכתחילה), בתוניס נהגו מראש חודש אב, וכאן מרן כתב (סי' תקנ"א ס"ג) שבוע שחל בו וזהו. בכמה דברים ראינו שימי העומר חמורים יותר, ובכל זאת הרב שמע שירה. וגם התיר לשדר ברדיו ביום ששי אחה"צ שירה ופיוט עם מוזיקה (עיין במקור נאמן שם). וכאן אדם שומע לכבוד שבת, שלא להיכנס לשבת כשהוא מעונה. **ביום ששי אחר חצות אסור לאדם להניח תפלין אפילו של רבנו תם** (ראה בכף החיים סי' כ"ה אות ק' וסי' כ"ט אות ב' וסי' ל"ז אות י"א וסי' רס"ז אות א'), **ואם אדם לא הניח בבוקר תפלין של רבנו תם ורוצה להניחם אחרי הצהריים, כתוב שלא להניח, כי כבר מתנוצצת קדושת השבת ולא מניחים**, ככה מובא א"ה. כן כתב בספר דרך צדיקים (ח"ב עמ' 298) שכן הורה הגר"מ שרעבי ע"ה. ע"ש. (הובא בשו"ת יען הכהן ח"א סי' כ"ה אות ד'). לעומת זאת בס' מעין אומר (ח"ב עמ' ב' ג') הביא שמרן הגר"ע יוסף ע"ה הורה בכה"ג שיכול וחיוב להניח. ע"כ. ונראה שמחלוקתם תלויה בטעם הנחת תפלין דר"ת ואכמ"ל. **העורך**. ואותו דבר גם כאן.

למי מותרת אכילת בשר בימים אלו

ג. לאכול בשר יש אומרים מותר בערב שבת משום "טועמיה חיים זכו", אבל לא נהגו להתיר, אפשר לאכול הכל חוץ מבשר. פעם בתונוס היה לי שכן שהיה לו אולקוס, אמר לי אני חייב לאכול בשר כל הזמן, מה אני אעשה בימים האלה? שאלתי את אבא ע"ה, אמר לי תגיד לו שיאכל ירקות, ירקות בריאים יותר מבשר (וזו אמת, ירקות בריאים יותר מבשר). **ואם אדם מוכרח לאכול** (יש חולים שאסור להם לאכול לחם רגיל), **עדיף שיאכלו בשר עוף מאשר יאכל בשר בקר**, כי העוף שלנו

מעולם לא קרב על המזבח, אין בתורה תרגולים, רק תורים ובני יונה. ואם הוא חייב לאכול בשר בקר, יקח בשר נקניק. **ואם גם זה לא יכול**, במקום חולי לא גזרו רבנן ומותר לו לאכול בשר.

צרעת זו טומאה או מחלה?

ד. פעם דיברנו (עלון מס' 216 הערה 2 ועלון מס' 218 הערה 7) על צרעת אם זו מחלה כדעת אבן עזרא ואחרים, או שאין בה ענין של מחלה אלא ענין טומאה, והזכרתי את **רבי שמשון רפאל הירש ע"ה** (מתוך זיכרון שלפני ששים שנה), ובא **רבי מרדכי מאזוז שיחיה**, והראה לי צילום מדבריו, שבעה עמודים שמוכיח שאין לצרעת של התורה קשר עם מחלות (שכחתי להודות לו בשבוע שעבר, אבל טוב מאוחר מלא כלום). הוכיח והוכיח והוכיח, תלמיד חכם גדול היה², הביא כמה משניות וכמה הלכות שמוכיחות שהצרעת זו טומאה ולא מחלה.

איכה ישבה בדד

ה. השנה הזאת בגלל הקורונה בעוונות הרבים, לא נוכל להתאסף בבתי כנסת כמו שהיה פעם לבילל תשעה באב, היו באים מאה איש לבית הכנסת לשמוע את הקינות, לשמוע את המנהגים של פעם, לקרוא את איוב כולו, היום אי אפשר, רק עשרה ועשרים איש. **והרב דוד לאו שליט"א הרב הראשי לישראל**, הציע (ואני מקווה שהצעה שלו תיפול על אזנים קשובות) שאם בית הכנסת גדול יהיה אפשר להכניס יותר, בית כנסת קטן אין הכי נמי רק עשרה, במרחק מסוים עם מסכה וכדומה, אבל יש בתי כנסת שיכולים להכיל אלף איש, אז גם אם יהיו שם מאתיים איש זה טוב. כמו שבמקומות של מסחר שבאים אנשים לקנות, אם זה מקום רחב וגדול, לא קורה כלום, וגם פה אותו דבר. אבל מצאתי רמז, **איכה ישבה בדד** גימטריא קורונא³, מה זה ישבה בדד? **שלא נוכל אפילו לדבר אחד עם השני**, כל

1. ככה נהגו בתוניס לאכול בשר מליח. אע"פ שמרן (סי' תקנ"א ס"י) כתב יש מי שאומר שלא לאכול. וכן נהגו גם בלוב (ככה מעיד הגאון בעל ויקרא אברהם רבי אברהם אהודי. קונטרס מקום שנהגו דף קכ"ד ע"א) לאכול את זה (נקרא בערבית קדיד, קדיד זה נקניק). **אנחנו לא נהגנו, כי בג'רבה לא נוהגים בה.**
2. ראה שבזמנו הכפירה בגרמניה נשאה ראש, החריבה את העולם. והוא כתב מלים כאלה, (ראיתי אותם בספר במיטב היגיון), אמר יש לכם קושיות על התורה? קודם כל תלמדו אותה, אחרי שתלמדו אותה תחליטו אם כן או לא. אבל אתם לא לומדים ואתם מדברים גבוהה גבוהה. לא ככה עושים. צריך לדעת איך לגשת לחילוניים, תקשיב להם עד הסוף ותסביר להם, וגם אם לא קיבלו, לפחות בלבם מבינים שהדתיים האלה לא קופים שבאו מהיער או מהג'ונגל... הם חכמים לא פחות מהם, ואדרבה הם חכמים פי כמה מהם. אבל אם אתה מחזיר מה אתה עושה? מה אתה מרוויח מזה? והיום גם אי אפשר להתרים. והרב הירש ראה שהתורה הולכת ונודחקת אל הקיר, עמד והציל אותה, היתה לו שיטה תורה עם דרך ארץ, ובשיטה הזאת הציל אלפים ורובבות.
3. זו לא קורונה בה"א אלא קורונה באל"ף. כי למעשה על פי הכללים

דברי סגנונה על עם ישראל ממרן ראש הישיבה שליט"א. עמוד 7

באבן העזר (סי' קכ"ט סעיף ל"ד. ועיין נוכח השלחן שם) **כל מלה שמקורה בערבית מסתיימת באות ה**, כמו סולטנה, תרכיה, מהדיה, וכדומה. אבל

לעילוי נשמת יוסף בן רחל ומבורך עטייה. נ"ע ט"ז אב. תנצב"ה

כל הכותב שמחה וי"ל ע"י מן אחר צדיקים ש"י מסודת הכנסת רחמים ברכיה. להצטרפות לקבלת העלון במייל: <https://yhr.vp4.me/BNH>

"נחשים ועקרבים יש בו" ביאור רבנו האר"י על זה

י. אבל יש לנו חידושים קצרים ויפים. כל כך פשוטים, כל כך מתוקים. חידוש אחד בפסוק והבור ריק אין בו מים (בראשית ל"ז כ"ד), והגמרא אומרת: **מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו** (שבת דף כ"ב ע"א), אז הוא שואל מי אמר לחכמים שיש נחשים ועקרבים? **אולי יש בו עצים ואבנים?** אולי דבר אחר? נחשים ועקרבים מניין? אז הוא הסביר בטוב טעם. אמר, כתוב "הבור ריק" משמע אין בו כלום, הוא ריק, אחר כך אומר "אין בו מים", משמע שיש בו דבר אחר. אם כן משמע שיש בו דבר שלפעמים נראה הבור ריק ולפעמים נראה הבור מלא, מה זה יכול להיות? נחשים ועקרבים, כי כשהנחשים והעקרבים נכנסים לחורים שבבור, הוא ריק, וכשהם יוצאים החוצה, הוא מלא - יש בו משהו, וזה דווקא נחשים ועקרבים. זה מתוק מדבש.

"ראויה היתה בת שבע לדוד" ביאור רבנו האר"י לזה

יא. יש מקום אחר בגמרא (בסנהדרין דף ק"ז ע"א) שכתוב שם: **"ראויה היתה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית אלא שאכלה פגה"**, מה זה פגה? תאנה לפני שנתבשלה נקראת פג, "התאנה חנטה פגיה"¹⁴ (שיר השירים ב' י"ג), והאר"י אומר **מה הלשון הזה אכלה פגה? אמר, בת שבע זה סוג ממניני התאנים**, יש גמרא בעבודה זרה (י"ד ע"א) 'בנות שוח', ותוספות גורסים שם בנות שבע, מה זה בנות שבע? יש תאנה שנקראת בת שבע. אז ראויה היתה בת שבע לדוד מששת ימי בראשית, אלא שדוד לא חיכה לה עד שתהיה ראויה אליו עד שימות בעלה אוריה, אלא אכלה פגה. לקח אותה כשהיא עדיין לא היתה בשלה. זה גם כן חידוש יפה שמביא אותו רבי מתתיהו שטראשון בנו של הרשב"י בחידושי סנהדרין שלו (הובא בחשק שלמה שם), אמר: זה דבר נכון. הוא לא היה מקובל (היה רחוק מקבלה) אבל זה דבר מתוק, דבר נאות.

פירוש רבנו האר"י ל"יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים"

יב. ודבר שלישי שראיתי במאמר בקובץ עץ חיים (שמופיע בארה"ב כל כמה חודשים), אמר כתוב **"יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים"** (תהלים קט"ו י"ג), מה זה משנה קטנים וגדולים, אמר יש יראת העונש - זה יראי השם הקטנים, ויש יראת הרוממות - זה יראי השם הגדולים, יברכם ה' גם את היראים מחמת העונש וגם מחמת הרוממות. זה גם כן פשוט יפה. אז אדם שהולך לקבור יאמר **חידושים האלה, או יקרא קטע מתוך הספרים שלו, וידליק נר אם יוכל** (אם לא יוכל לא צריך). ויתפלל: **"אנא בזכות הצדיק הקבור כאן, רבי יצחק לוריא עליו השלום בן שלמה**, (כי האשכנזים מזכירים תמיד את שם האבא), **תעצור את המגיפה של הקורונה מעם ישראל"**, והלוואי תפלתו תתקבל.

"שבי צדיק"

יג. אמרו: **"עלית למרום שביט שבי"** (תהלים ס"ח י"ט) - **שבי** ראשי תיבות שמעון **בר יוחאי** - **רשבי**, וגם ראשי תיבות יצחק **בן שלמה** - **האר"י**, וגם ראשי תיבות ישראל **בן שרה** - **הבעל שם טוב**, כולם רמוזים במלה שבי. ואפשר לומר גם שבי ראשי תיבות שלמה **בן יצחק** - זה **רש"י** ע"ה, האם נשכח אותו?! עלית למרום שביט שבי - הבאת לנו את רש"י שהאיר לנו את העינים.

כיצד ינהגו בני תימן?

יד. אדם שהוא חולה וחייב לאכול כבר אמרנו (לעיל) שעדיף שיאכל עוף או נקניק, ואם הוא לא יכול, שיאכל בשר רגיל, כי במקום חולי לא גזרו רבנן. ומדין הגמרא (תענית דף ל' ע"א) דוקא בסעודה מפסקת אסור לאכול בשר, אבל כל השבוע מותר. והתימנים כנראה לא עברו עליהם צרות רבות, לכן הם אוכלים בשר בשבוע שחל בו תשעה באב, כמו שהם מתגלחים כל ימי העומר כנראה לא שמעו על גזירות תתנ"ו ועל ספר המנהיג (סי' ק"ו) [שהוא מקור המנהג שלא לשאת נשים בימי העומר], ובעומר עוד אפשר לומר לא שמעו, אבל בשבוע שחל בו מה נאמר? אלא שהרמב"ם כתב (פ"ה מהלכות תעניות ה"ו) שכבר נהגו ישראל שלא לאכול בשר בשבוע שחל בו. והמגיד משנה (שם) שמנהג זה לא פשט בארצות אלו (בספרד) לענין אכילת בשר, שאין נמנעים אלא ערב התענית. ע"ש. אבל כיום כל העדות בישראל לא אוכלים בשר בשבוע הזה¹⁵. **לכן לא כדאי שהתימנים ימשיכו במנהג שלהם, ומי שהוא בריא**

14. ומזה בא מה שאומרים היום: **"פגיה"**. תינוק שנולד בחודש הששי (או לפני או אחרי), שמים אותו בפגיה, באינקובטור, ששם יחליף כח, ויהיה בריא.
15. ואפילו היה חכם אחד שאסר לפתוח חנות של בשר בשבוע הזה, ומי שרוצה

ככה כתב בספר החזיונות)¹¹. לדעת שלימוד קבלה הוא מסוכן, אנשים לומדים ועושים שיבושים¹², לכן להתרחק מזה. אבל אם אדם הולך לקבר הרב האר"י, יאמר דברים של פשט שיודעים בשמו.

תשובת מרן אל רבנו האר"י

ח. יש תשובה בשו"ת אבקת רוכל של מרן (סי' קל"ו), הרב האר"י היתה לו שאלה אישית בעניין שלו¹³, בספינה שטבעה, מי חייב לשלם, יש בזה כל מיני ספיקות, שלח אותם למרן, ומרן עונה לו: מתוך שאתה חביב עלי אמרתי לפלפל בדבריך, מה שאמרת ככה זה תמוה, ומה שאמרת ככה לא ראית את הרמב"ם, ומה שאמרת ככה אני לא מבין את השאלה. **כל כך דברים פשוטים, עד שאתה מתפלא איך האר"י כתב דברים כאלה? בא רבי יוסף חיים וכתב שבאמת האר"י לא כתב את התשובה הזאת, אלא תלמיד אחד רצה שמרן יענה לו, ואם הוא יכתוב בשמו מרן לא יתייחס לכל דבר ודבר שכתב, אז הוא כתב כביכול בשם האר"י. אבל כל מה שכתב, זה ילד קטן שכותב דברים בטלים ומבוטלים (שר"ת סוד ישרים ח"ג סי' ט' וחס"ד סי' ב).** אבל רבי יוסף חיים לא ראה שכבר כמה שנים לפניו, היה חכם גדול מחבר שו"ת **כד הקמת, רבי דוד שלמה אייבשיץ** אב בית דין קהל קדוש סראקה (או סורוקה, כמו ר' שמעון סורוקה ז"ל שהיה בעיריה) והוא כתב תשובה שם (סי' ד), **ומבאר בהרחבה כל דברי האר"י, עד שפעמיים כתב אני לא מבין מה רוצה ממנו מרן, צריך עיון, אני לא מבין. דברי האר"י פשוטים ברורים ישרים, והספק של האר"י "ספק מתוק". ככה הוא כותב. ולמדנו פעם את כל זה (עייני בירחון או"ת אב ואלול תשס"ב). מה שהבנתי אז שהאר"י לומד גמרא עם הרא"ש ומזה באו כל הספיקות שלו, ומרן לומד הרמב"ם (בזמנו כל הספרדים למדו הרמב"ם כל הזמן), ועל פי הרמב"ם אין התחלה לספיקות האלה, אבל יכול להיות שאם תיקח את הרא"ש יש מקום להסתפק.**

ששה אופנים בדרך הפשט ואופן אחד ע"פ הסוד

ט. אבל נניח את התשובה הזאת. יש לנו שלושה ארבעה דברים שהאר"י פירש קטעים בגמרא על פי הפשט, זה מה שנשאר לנו, למרות שרבי חיים ויטאל כתב **שכל סוגיא שהיה האר"י לומד, מפרש אותה בששה אופנים על דרך הפשט ואופן השיעור על פי הסוד**, ויש אפילו עדות שהיה האר"י נותן שיעור במסכת יבמות, והכל היה זורם מפיו כאילו בא ברוח הקודש, מתי יש לו זמן ללמוד יבמות? הרי כל הזמן הוא לומד זוהר ומעמיק בו, ומפרש בו פירושים, ולפעמים אומרים לו בחלום הפירוש הזה אמת, ולפעמים אומרים לו הפירוש הזה לא כל כך אמת, לא זו כוונת רשב"י. והוא היה גם סוחר, איך יש לך זמן לתת שיעורים ביבמות מסכת קשה ולזרום בה?! אבל ככה יש עדות מאנשים שלמדו אתו. (הביא אותם פרופסור דוד תמר, יש לו ספר שהוא מספר על זה (מחקרים בתולדות היהודים עמ' 109), והבאתי את זה פעם באיזה מקום. עייני במבוא לארים נסי עמ"ס יבמות עמ' 7).

בשם רבו, והפרידו אותם כל דף לבד, ונתנו לכל אחד מהסופרים שלושה דפים, (מאתים כפול שלוש הם שש מאות דף), שש מאות דף העתיקו אותם. ופתאום רבי חיים חזר לחיים. הדביקו את הכל, הכל בסדר... ובניתיים כתב היד נפוץ בעולם כולו, יש בו גם שגיאות, גם העתקות, גם השמטות, אי אפשר להיות אחרת. זהו.

11. יש ספר החזיונות שהוא מצונזר, אבל יש היום ספר החזיונות של רבי חיים ויטאל בכתב ידו, והוא נמצא אפילו בצילום עד היום כל כתב היד, אבל יש בו דברים קשים נגד חכמי הדור, הפייטן הזה נכשל בזה וזה נכשל בזה, לכן בא הבן של רבי עזריאל מנצור שיהיה בריא, ועשה מהדורה חדשה של ספר החזיונות בהשמטות רבות. מדלג על כמה דברים. אבל למי אתה מדלג? כל אחד יכול לקנות את הספר שהדפיס אותו פרופסור ז' אשכילי בדורנו והוא ימצא את כל הדברים כתובים שם. ומה שאני ראיתי בספר שנדפס לפני מאה חמשים שנה, אומר לו רבו בחלום: אל תדאג, משיח יבוא עוד מעט, עוד מעט. היה אומר להם רבי חיים: התגלה לי כל לילה, אחר כך היה מתגלה לי פעם בשבוע, אחר כך היה מתגלה לי פעם בחודש, ואומר לו מה עם כל ההבטחות שהבטחת ליי אומר לו יגיעו, **רבי חיים ויטאל נפטר בש"ס**, ועוד לא הגיעו ההבטחות. אחרי ארבע שנים נולד להבדיל שבתאי צבי, ושבתאי צבי הזה בלב את כל העולם כולו. מצד אחד יש הבטחות של רבי חיים ויטאל והבן שלו רבי שמואל קיים, ומצד שני אין אף אחד שמתיימר לומר אני המשיח. בא אחד אמר אני, אז אני.

12. כותבים טטיות והבלים, חושבים הקב"ה יש לו בת זוג. יש לו בת זוג?! זה טירוף שאין כמוהו בעולם.

13. הוא היה סוחר, הוא לא היה מתפרנס מהתורה, ככה כתב רבי מאיר בנייהו בספר הזכרון לר"י נסים (ח"ד עמ' רכ"ה).

בין מפעלי הזיכוי הגדולים ביותר בארץ

ב”ה ואינו צריך לאכול בשר - שינהג כמו כל ישראל.

תשעה באב בצל נגיף הקורונה

טו. כשיש בעיה כמו הקורונה היום, מותר לרחוץ [את הידיים] במים וסבון, ומי שיש לו תסמינים של המחלה, כגון חום או קושי לבלוע וכדומה, מותר לו לאכול, ואם יכול רק לשתות ישתה בלבד. אבל אם הרופא אמר שצריך גם לאכול, חייב לאכול ואסור לעשות חכמות.

גם במוצ”ש חזון מבדילים הספרדים על היין

טז. הבדלה במוצאי שבת הזה [מוצ”ש חזון], הספרדים עושים כרגיל, כי הם לא קיבלו על עצמם חומרת היין. מדין הגמרא מותר לשתות יין עד סעודה מפסקת (תענית דף ל’ ע”א), אבל נהגו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין מראש חודש ומעלה. וכתוב בכף החיים (סי’ תקנ”א ס”ק כ”ו) שבירושלים לא קיבלו את החומרא של היין, ולמה לא קיבלו? כי פעם לא היה לנו כלום, אצל הספרדים כשאדם בא לחברו מכבד אותו בכוס יין, לא היה קפה או תה ולא שום דבר, תביא לו מים?! אז הוא מביא לו יין¹⁶, בשבילם זה היה דבר של כל יום¹⁷, לכן הספרדים לא קיבלו עליהם חומרת היין.

תנו עיניכם בבירה

יז. לעומת זאת האשכנזים לא שותים יין אפילו בהבדלה. ומה עושים בהבדלה? מחפשים תינוק, אם יש תינוק שישתה, נותנים לו שישתה רביעית ויברך עליו ברכה אחרונה. ופעם נתתי עצה לרב גנוט, אמר זו עצה יפה מאד, מה העצה? שישתה בירה לבנה, בירה לבנה לא קיבלו עליהם חומרא לא לשתות אותה, אין בה כלום. ומאידך יוצאים בה ידי חובת הבדלה, כי היא “חמר מדינה”. ודוקא בירה לבנה ולא בירה שחורה, כי בירה שחורה אין בה שום שכרות, אדרבא זה כאילו אתה שותה מין¹⁸, לכן לא כדאי לעשות עליה. ויש תשובה ביביע אומר באריכות רבה (ע”י ח”ג חא”ח סי’ ט”ט) שבירה לבנה דוקא נחשבת משקה משכר¹⁹.

זמן סיום הצום

יח. סיום הצום בתשעה באב, לחלשים בשעה 20:00, שזה עשרים דקות אחרי השקיעה. ולבריאם כדאי להוסיף עוד רבע שעה עד עשרים דקות, ולמה? כי תשעה באב זה חמור, בשאר התעניות מיד לאחר עשרים דקות מהשקיעה מותר לאכול ולשתות, אבל בתשעה באב שזה חמור יותר, כיון שלא רואים כוכבים בעין רגילה רק כעבור 37 דקות מהשקיעה, כדאי לחכות עד 20:15 או 20:20.

מתי מברכים ברכת הלבנה בחודש אב?

יט. יש הרבה שנוהגים לעשות ברכת הלבנה במוצאי תשעה באב, ויש בה שמחה מיוחדת, כי זה בא אחרי שצמנו ובכינו כל היום על החורבן. ובאים ואומרים: דוד מלך ישראל חי וקיים. ויש נוהגים לפני שעושים ברכת הלבנה לאכול משהו לפני, כדי שיעשו ברכת הלבנה בהרגשה טובה ולא ברעב²⁰. אבל אנחנו עושים ברכת הלבנה לפני תשעה באב, כי זה לא כמו בכיפור שאומרים שעדיף לחכות כדי שנעשה ברכת הלבנה כשאנחנו מכופרים, כי עכשיו אין הבדל. לכן אם יהיה לילה שנוכל לעשות ברכת הלבנה לפני תשעה באב, נעשה.

תפלת מנחה של תשעה באב מנחמת ומרגיעה

כ. מי שבוכה באמת על החורבן וקורא את הקינות בטעם ובהבנה, ומבין מה שכתוב בהם, יראה כמה תפלת מנחה של תשעה באב מנחמת ומרגיעה, וכמה היא מעודדת. אין כמוה. קיבלתי השבוע את הגליון “טראבלס של מעלה” וכתוב שם בפתח השער: “עוד אבנך ונבנית” (ירמיה ל”א ג). כמה נחמה יש בשלוש מלים אלה! ירמיה הנביא היה נביא החורבן, והוא שראה את החורבן כמו עיני ומתאר אותו זועה, (ההפטרה של ת”ב אסוף אסיפם לקוחה מירמיה ח’), והוא אומר: “עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל, עוד תעדי תופיך ויצאת במחול משחקים. עוד תטעי כרמים בהרי שומרון, נטעו נוטעים וחללו”. (קוראים את זה בהפטרה של יום טוב שני של ראש השנה).

עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה

כא. פעם כתב פרופסור אחד, יוסף קלאוזנר²¹, שיש הרבה מגילות דומות לאיכה אצל אומות העולם, כשבכל נפלה כתבו עליה קינה, וכשפרס נפלה כתבו עליה קינה. אבל בכל הקינות האלה שכתבו העמים הקדמונים, אין בהם טיפה של נחמה, מתחילים בקינה ומסיימים בקינה, חוץ מהקינה של עם ישראל, שלאחר כל הקינות מסיימים: “השיבנו ה’ אליך ונשובה חדש ימינו קדם, כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד (איכה ה’ כ”א-כ”ב). עם ישראל הוא אופטימי, יש לו אמונה שבסופו של דבר הוא יעלה על כולם. וככה יהיה בעזרת ה’”. לכן כשאדם קורא את הפסוק “עוד אבנך ונבנית” כמה זה נותן לו הרגשה טובה, זה לא ירמיה הנביא מדבר, זה הקדוש ברוך הוא! “עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל. עוד תעדי תופיך ויצאת במחול משחקים”. לא במחול של רשעים אלא במחול משחקים - מחול של שמחה.

קינה על גירוש ספרד

כב. יש קינה שבתונס אומרים אותה פעמים, “על יום חורבן היכל מקודש”, אומרים אותה בלילה: “על ליל חורבן”, וביום אומרים “על יום חורבן”, וזו אותה קינה ובאותן מלים. ולמה [אומרים אותה פעמים]? כי זה על גירוש ספרד, ויש עדות שבאו מגירוש ספרד, וביניהם מרוקו²², וגם יהודי תונס הגיעו מגירוש ספרד, וגם יהודי לוב (אולי לא כולם).

בשנת 69 למנינם היה החורבן

כג. החשבון של שנות החורבן כתב הרב זמיר כהן שיהיה בריא בעלון שלו “הידברות”, שהחורבן הוא בשנת 68 למנין הנוצרים, ולא 69 ולא 70, שניהם זו טעות. והביא ראייה מדברית רש”י במסכת עבודה זרה דף (ט”ע א”ד) כי מעיינת, ולקח את המקור הזה מספר חזון עובדיה של הרב ע”ה (עמ”ש ג”ה) המקור הזה ידוע לכל ילד, כולם קראו את המקור הזה, וכך היינו אומרים גם בחוץ לארץ. ואני שאומר שזה היה בשנת 69, לא מלבי אמרתי את זה, ולא מתוך קבלה מרבתי. להפך, בחו”ל היו אומרים שתוריד מספר חיים (68) מחשבון הנוצרים, ותדע כמה שנים עברו מהחורבן. דהיינו 2020 פחות 68 יוצא 1952. אבל יש לנו כמה וכמה פוסקים שכתבו אחרת, כמו הרמב”ם בשלשה מקומות מפורשים (בהקדמתו לס’ הירד, ובפ”א מהלכות קידוש החדש ה”טז ופ”י מהלכות שמיטה ה”ד וה”ו) והזכרתי אותם בלוח השנה שלי, כל אחד יכול לבדוק בהם, ויראה שהחורבן לדעת הרמב”ם, היה ב-69 למנינם.

21. הייתי חושב שהוא ירא שמים, אבל הוא לא כל כך ירא שמים, מאיפה יש לי הספרים שלו? אין לי אותם. אלא מידי פעם מצטטים מהדברים הטובים שלו. פעם אמר על פיוט לכה דודי: כמה מוזר הדבר למצוא טעות דקדוקית גסה בשיר נהדר זה, שמליוני יהודים עדיין אומרים אותו בכל תפוצות ישראל בכל ליל שבת (עדיין אומרים אותו בכל תפוצות ישראל, חזק וברור. ‘עדיין’. כאילו יגיע זמן שלא יקראו אותו ויקראו את השטויות שלך...): “התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארתך עמי” והרי ‘עם’ הוא לשון זכר ולא לשון נקבה, וא”כ מדוע כתיב “לבשי” בלשון נקבה? ולא הרגיש אף אחד מבני הדור המדבר עברית בטעות זו. אבל הוא לא הבין את הפיוט, ענינו עליו והסברנו את הדברים (עייני בספר דרכי העיון עמ’ קכ”ז וקכ”ב), הכוונה של הפיוט היא: “התנערי מעפר קומי” - ירושלים, “לבשי בגדי תפארתך”, ומה הם “בגדי תפארתך”? “עמי”! עם ישראל הם בגדי תפארתה של ירושלים.

22. יש להם מנהג שבים ששי עושים התרת נדרים למגורשי קסטיליה, ככה ראייתי במרסייל לפני שנים רבות (בשנת תש”ל נדמה לי) הביאו דפים, ואמרו כולם: “מותרים לכם, מותרים לכם, מותרים לכם”. ומה זה “למגורשי קסטיליה”? “קסטיליה” זו עיר בספרד, שגורשו ממנה בשנת רנ”ב, והיה להם מנהג לומר בכל יום ששי התרת נדרים. גם אצל הרב רבי מיכאל נמני ע”ה, היו בכל יום ששי עושים התרת נדרים, והבן הקטן שלו שיהיה בריא, שמו יהודה יאיר ישועה, היה בן תשע-עשר, לוקח שופר ותוקע, כביכול “קראתם דרוור בארץ לכל יושביה” (ויקרא כ”ה י’)... כל יום ששי עושים התרת קללות ונדרים.

לאכול בשר ואומר שאם לא תפתח יאכל טרפה. שיאכל טרפה - “הלעיטהו לרשע וימות” (ב”ק דף ס”ט ע”א), אבל אין הלכה כדבריו.

16. אני זוכר בגר’א היה חותני ז”ל מביא לי על הבוקר כוס יין. והייתי מתפלא, מה זה, כוס יין?! אמר לי וכי תאכל לחם יבש או עוגה יבשה? הבאתי לך כוס יין.

17. וראיה לדבר, שהרי היין היה אפילו לתינוקות, כמו שכתוב באיכה (ב’): “לאמותם יאמרו איה דגן ויין”, הילדים היו מבקשים מאמא שלהם בימי הרעב “דגן” כלומר משהו מחיטה או משעורה וכדומה, וגם “יין”.

18. בזמן השואה בעונות האשכנזים היו עושים הבדלה על מים ועל קפה ועל חלב - זה מקח טעות, מקח ראשי תיבות: מים קפה חלב...

19. ואבא ע”ה היה מחמיר בדבר הזה והיה מבדיל רק על יין, כי לדעתו רק ארק נקרא חמר מדינה, והבעיה היא שצריך לשתות רביעית, ולא יכולים לשתות רביעית מהארק, אא”כ יש ארק מסוים שאפשר לשתות ממנו ככה. ולמעשה גם בירה נקראת “חמר מדינה”, ככה מפורש ברשב”ם פרק ערבי פסחים (דף ק”ז ע”א), ושכר שכותב רשב”ם זה שכר שעורים דהיינו בירה, ואפשר לעשות עליה הבדלה לכל הדעות.

20. אצל הרב חירארי ע”ה היו מביאים אבטיח. זה לא מוצאי שבת שצריך הבדלה, וכל אחד לוקח פרוסה של אבטיח.

גם לרש"י החורבן היה בשנת 69 לספ"ג

כד. ופעם ראיתי שהרב גנוט שיהיה בריא אמר זו מחלוקת רש"י ותוספות בעבודה זרה (דף ט' ע"ב). לפי רש"י זה היה בשנת 69, ולפי רבנו תם זה היה בשנת שבעים. ולכאורה רש"י לא אמר כך, אלא רש"י אמר שהחורבן היה בשנת עק"ב לפני האלף הרביעי - 172 שנה לפני שהגיע שנת הארבעת אלפים. כלומר בשנת ג' אלפים תתכ"ח. ואילו לפי דבריניו [שזה היה בשנת 69 לספ"ג], בשנת ג' אלפים תתכ"ט. אבל ההסבר לזה הוא ככה, כל אחד מנה למנין אחר. אני אקרא לכם קטע מתוך ספר הברית (חלק א' מאמר ד' פרק י"ד)²³: **באתי להודיער ענין נפלא איך רמזה התורה לשני המחזוריים של המאורות, רצוני לומר מחזור גדול של החמה שהוא כ"ח שנים, ומחזור קטן של הלבנה שהוא י"ט שנה הנמסר לנו מאבותינו. וזה רמוז בפסוק: "וירא אלקים את האור כי טוב" (בראשית א' ד) שהמספר של כי טוב הוא כ"ח י"ט - "כי טוב" עולה בגימטריא כ"ח י"ט, אות כ"ף מכאן ואותיות וא"ו ובי"ת מכאן עולה כ"ח, שזה המחזור של החמה, ובאמצע אותיות י"ט שזה המחזור של הלבנה - גם התייר הגדול ראש למנין וראשון לחשבון תקופת הימים והשנים המודיע בינה לעיתים המסור בידינו מהנביאים הוא - בהר"ד. מה זה בהר"ד? זה המולד של השנה שלפני הבריאה - שנת התוהו. ולמה מתחילים בשנת התוהו? כי העולם נברא בכ"ה באלול (כי אדם הראשון נברא בראש השנה בדיקוק)²⁴, ועל פי הכלל שיום**

23. ספר הברית בזמנו היה תופעה מיוחדת, הרב חתם סופר רצה לכתוב חיבור לתלמידים שלו שיסביר להם בו את כל כללי החשבון, ההנדסה, הרפואה, הטבע, הוא היה בקי בכל החכמות. ואחר כך כשנדפס ספר הברית, אמר "ברוך שפטרני", כי הכל הוא כתב שם (ש"ת חתם סופר קובץ תשובות במילואים לסי' כ"ו). ולמעשה אין שם לא חשבון ולא הנדסה, רק מעט מאוד חשבון יש שם. בילדותי קראתי את הספר הזה כולו. אבא היה קורא לו: "הגאון בעל ספר הברית" (ש"ת איש מצליח חיב'תאו"ח סי' י"ג), אמרתי לו מה זה "הגאון"? אמר לי גאון וחצי! הרי יש בו גם קבלה, וגם מדע, וגם הכל. ועד היום במאה שערים מלמדים את התלמידים מספר הברית, אבל יש כמה דברים שהשתנו במדע, וצריך לתקן את זה (לעדיך כמו שאומרים).

24. ואומר בעל הטורים (בראשית א' א) בראשית - אותיות: א' בתשרי - ברא אלוקים, ומה ברא? הרי שמים וארץ יבשים בלי אדם, לא שוים כלום, אלא עיקר הבריאה היתה של האדם. והוא נברא בא' בתשרי, וחמשה ימים לפני כן בכ"ה באלול התחילה בריאת העולם.

אחד בשנה חשוב שנה (ר"ה דף ב' ע"ב) מתחילים למנות מתחילת השנה הקודמת, ומולד בהר"ד זה היה תחילת השנה הקודמת, ואילו המולד האמתי, זאת אומרת המולד שהיה במציאות, זה מולד וי"ד. שאם תוסיף ד"ח תתע"ז [שזה יתרון שנה] על בהר"ד, יצא לך וי"ד, דהיינו יום ששי וארבע עשרה שעות. כלומר יום ששי בשעה שמונה בבוקר. וזה המולד של הלבנה למעשה.

כה. וממשיך ספר הברית: והנה בעלי העברונות חשבוהו לסמין בעלמא ואינו כן, אבל הוא שם קדוש ונורא, ויוצא משני פסוקים הראשונים שבתורה בדרך אחד נפלא, שיש בין כל אחד ואחד מ"א אותיות, ואות המ"ב הוא אות מן בהר"ד כסדר הזה: ב' של "בראשית", ה' מן "בוהו", ר' מן "ויאמר", ד' מן "ויבדל" - אם תקח את הפסוקים של התורה מבראשית, בהתחלה יש את האות ב', אח"כ תדלג 41 אותיות, תמצא אות ה' של "בוהו", אחר כך תדלג עוד 41 אותיות, תמצא ר' של "ויאמר", אחר כך תדלג 41 אותיות, תמצא ד' של "ויבדל" - ונוודע שבשם מ"ב נבראו כל מעשה בראשית - וזה כתוב בתחילת פרק אין דורשין בחגיגה דף י"א ע"ב בתוספות (ד"ה אין) - ויבוקש הדבר וימצא כתוב על ספר הפרדס וספר הקנה... כאשר זכרו הבחיי ז"ל על הפסוק והארץ היתה תוהו - אחר כך אומר - ומעתה התכבדו מכובדים, רבנו האי גאון ורבי אברהם הנשיא בספר העיבור, ובעל מאור עינים, שחשבוהו לסמין בעלמא, וכתבו: "מה שיסדו בהר"ד הוא ללמד לתלמידים, והסימן שיש לסמוך עליו, הוא וי"ד. עכ"ל. ואינו כן, אבל מסורת אמת הוא בידינו מן הנביאים, ומרומז ברזי התורה בדרך נפלא כאשר אמרנו²⁵. למדנו מדבריו שיש שני חשבונות, יש שמונים לבהר"ד ויש שמונים לוי"ד²⁶, ורש"י שכתב בעבודה זרה שעק"ב שנים קודם האלף

25. על רב האי גאון לא כותבים ככה "התכבדו מכובדים" שזה כאילו לועג לו. רב האי גאון אמר שהחשבון של בהר"ד הוא של שנת התוהו, אבל הבריאה בפועל, כלומר השנה של בריאת אדם הראשון המולד שלה הוא וי"ד, וזה הכל. אם זה רמוז או לא רמוז, [זה לא הענין]. וכי רב האי גאון מחויב לרמזים שלנו?! אז מה אם אנחנו מצאנו רמז, רב האי קדם לספר הפרדס ולספר הקנה ולרבנו בחיי. קדם לכולם.

26. לכן כותבים בכתובה: בשנת חמשת אלפים ושבע מאות ושמונים למנין שאנחנו מונים פה בעיר בני ברק. מה זה "למנין שאנחנו מונים פה"? תאמר: "לבריאת העולם" וזהו, כמה מניינים יש לבריאת העולם? אלא הכוונה שיש כאלה עדות שמונים לבהר"ד (זה כמנייננו) ויש עדות שמונים לוי"ד.

ספר שונה הלכות לשנת התשפ"א

נס"ד

מופץ ביותר
מ-10,000
עותקים!

ידועים דברי רבותינו:
"מידת זיכוי הרבים
היא מידה גדולה
שאין למעלה ממנה,
והרי מעלה זו יותר גדולה
מאשר ישב איש פוחד
וצדיק פעולם".

לעילוי
נשמה

להצלחה

לברכה

ב- 360 ₪ בלבד אתם יכולים לשמח את יקיריכם!

תוכלו להנציח את יקיריכם בתאריך המיוחד לכם לעילוי נשמה, לברכה או לרפואה בספר "שונה הלכות" המודפס ע"י המוסדות ונלמד באלפי בתי כנסיות ובתי אב בארץ ובעולם.

למסירת שמות יקיריכם התקשרו: 08-6727523 | 050-4174471

מיל: bait.neheman@gmail.com | טלפון: 08-6727523 | 052-7130554

הרביעי היה החורבן, כתב ככה כי הוא מונה ממולד וי"ד. ולפי מולד וי"ד השנה שאנחנו נמצאים בה היא לא שנת התש"ף אלא שנת התשע"ט (כי כל שנה זה פחות שנה אחת). לכן ממילא החורבן קדם שנה אחת, ולכן יצא לו בשנת תתכ"ח. אבל לפי חשבוננו שהולכים לפי מולד בהר"ד, ומוסיפים שנה אחת, החורבן היה בתתכ"ט. (כלומר גם לרש"י היה החורבן בשנת 69 לספה"ג, רק רש"י לשנת ג"א תתכ"ט קורא ג"א תתכ"ח).

דבר זה מוסכם מפי ספרים וסופרים

כו. ומי אמר שזה כך? יש לנו עדויות, יש ספר אבן ספיר של רבי יעקב ספיר ע"ה שהגיע לתימן²⁷, והעיד שהיה שם בשנת תר"ט, ובלייל תשעה באב אמרו: "אחינו בני ישראל שמעו, השנה הזאת היא שנת 1790 לחורבן הבית השני" (ס' אבן ספיר עמ' 227). ואם בשנת תר"ט היה 1790 אם כן אחרי עשר שנים בשנת תרכ"ט זה 1800, זאת אומרת שהחורבן היה בשנת ג' תתכ"ט, וזו העדות של החכם הזה. ויש לנו גם עדות של ספר מעלות המידות של חכם שחי לפני 700 שנה ר' יחיאל ברבי יקותיאל ברבי בנימין הרופא ובמהדורא של אשכול מביאים שם את כתב היד שלו, וכתוב שם (עמ' 7 בהקדמת המו"ל) שנה שמתאימה בדיוק למה שאמרתי, דהיינו שנת תתכ"ט, שזה 69 למנין הגויים. ויש עוד שלשה גאוני עולם, הדרשה (ח"מ ריש ס' ס"ז), והגר"א (שם סק"ח), ואורים ותומים (בתומים שם סק"ג). והם כותבים מפורש שמה שהעולם מונה כך וכך זו טעות, וצריך להוסיף שנה אחת. זאת אומרת ששלושתם אומרים לנו שצריך ללכת על פי החשבון הזה, ומרש"י אין ראייה נגד זה.

סימן לזכור שנות המאורעות

כו. יש סימן שכתוב בשו"ת המבי"ט (ח"א סי' ג') הוא כותב בשם החכם הצרפתי (מי זה החכם הצרפתי?) סימן (אני ראיתי אותו בספר שירת מרים, והעקתי אותו בספר

27. הוא היה היהודי האשכנזי הראשון שגילה את יהדות תימן, לפניו הייתה כולה לוטה בערפל ואף אחד לא הכיר אותה, כל כך היו התימנים סגורים בעולמם, עד שלא היה להם אפילו סידור אחד בדפוס. ואם היה איזה אחד שקנה ספר בדפוס מליוורנו, היה עוטף אותו כמו שעוטפים טלית, שאף אחד לא יגע בו, ושאף אחד לא יקרע אותו. למי היה לו ספר מודפס? (אם אבא היה רואה אותי בספר ואני קצת נשען עליו, היה אומר לי: מאה אנשים קראו לפניך בספר הזה, אתה רוצה להיות המאה ואחד, והספר הזה ילך לגניזה? תשמור עליו! אבל אני קצר - ראוה, מה אני אעשה? היה אומר לי תשים את הספר עומד, ובתימן עוד יותר, אין ספרים בכלל). לכן במסורת שלהם יש הרבה דברים יפים.

בני חי של מורי (רבי), הסימן ככה: רחל מבכה לירידה, חתם סופר לפקידה, פתח (או פתח) לבנון לכניסה, שלח אשו להריסה, ת"ח שיבה ועלות, תתכ"ח חורבן וגלות. כל אלה סימנים של השנים. מתי ירדו למצרים? בשנת רח"ל - 2238 (רחל מבכה לירידה). מתי יצאו ממצרים? בשנת חת"ם - 2448 (חתם סופר לפקידה). מתי נכנסו לארץ בימי יהושע בן נון? 40 שנה אחר כך, בשנת פת"ח - 2488 (פתח לבנון לכניסה - להכנס לארץ ישראל). מתי היה חורבן בית ראשון? בשנת של"ח - 3338 (שלח אישו להריסה). מתי אחר כך בנו את בית שני? 70 שנה אחר כך, בשנת ת"ח - 3408 (ת"ח שיבה ועלות). ומתי היה החורבן האחרון? בשנת תתכ"ח - 3828 (תתכ"ח חורבן וגלות). ובשו"ת המבי"ט מביא חלק מהסימן הזה, ואומר שהמחבר הצרפתי שאומר את הרמז הזה, הוא מחשב לפי חשבון וי"ד, ולפי חשבוננו שאנחנו מונים מ'בהר"ד' צריך להוסיף עוד שנה אחת. וא"כ זה כמו שאמרנו. לכן החורבן היה בשנת תתכ"ט - 69 למנין הגויים. ולפי דעת האומרים כדעת רבנו תם צריך להוסיף עוד שנה אחת. (כלומר 70 שנה למנין הגויים). וסימנך - "והסר ממנו יגון ואנחה", יגון גימטריא 69, ואנחה גימטריא 70²⁸. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

קרן שותפים

יש לנו "קרן שותפים" למשפחות נזקקות מבוגרי הישיבה, שנה שעברה עשינו התרמה, וברוך ה' נאסף הרבה כסף וחולק לכל האברכים, ואחר כך נאסף עוד, ועכשיו הם קצת בחובה. אם ירחיב ה' נוכל לתת לכולם, עושים התרמה בימים הקרובים, מחר ומחרתיים, ובזכות הרב הארי"ה יתברך יגן על כל התורמים, וכל מי שיתרום לקרן שותפים ה' יתברך יתן לו כהנה וכהנה. אדם שיתן יקבל שבעתיים, זה בדוק ומנוסה, וראיתי את זה כמה פעמים. כדאי לכם לתרום. אם היה לנו קופת העיר לספרדים היינו נותנים לכולם, אבל בינתיים אנחנו מתרכזים בבחורי הישיבה. אדם לומד תורה ואין לו מה לקנות?! אין לו מה לעשות?! צריכים לעזור לו כשיגיעו החגים שיקנה משהו טוב לבית למשפחה ולילדים, וכן על זו הדרך. ובודאי שאפשר לתרום מכספי מעשר, ויקבל כפל כפלים מהקב"ה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל השומעים, וכל הקוראים, וכל הרואים, אם זה עכשיו או באמצע השבוע, וכל השומעים את אלו הדברים ויקבלו אותם בהבנה, (ולא לחפש השגות סתם, כי לא יצא כלום מזה. רק שטויות והבלים). ה' יתברך ימלא כל משאלות לבכם לטובה, בריאות איתנה והצלחה רבה, אושר ועושר וכבוד. ונזכה כולנו לביאת הגואל במהרה בימינו, ולביטול המגיפה של הקורונה מהעולם. וכן יהי רצון ונאמר אמן.

28. אבל יותר מהכל, מה שיש קושיא על רבי זמיר שיהיה בריא, שהוא לא שם לבמה שכותבים אחרים, בעמוד הראשון של כתב שהחורבן היה בשנת 68 כמו שכתוב ברש"י בע"ז דף ט', ומעבר לדף יש מאמר של חכם אחד ששמו רבי יונתן הלוי, וכותב שם שהחורבן היה בשנת 70, איך הוספת שנתים מעמוד לעמוד? איך זה יכול להיות? כאן כתוב שהחורבן היה ב-68, ופתאום בשנת 70?! אלא ששנה זו לא שנה זו. אבל הכוון הוא שהחורבן היה בשנת 69, או בשנת 70.

David Lau
Chief Rabbi of Israel
President of the Great Rabbinical Court

דוד לאו
הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

בס"ד, כ"ו תמוז, תש"פ
ק"ו - 626 שפ

עז צרת היא ליעקב

עוברים עלינו ימים קשים, מידי יום שומעים מהמגיפה הנוראה שמסיבה לפגוע ולהפיל חללים.

המגיפה היא בכל תחומי החיים, עולם הישיבות ניצב בפני ניסיון גדול. בבתי הכנסיות מתמעט קול הרינה, ומשפחות רבות ספוגות בדי' אמותיהם ונצפחות לכשורות סובות.

גם אלו שננטים לנצוא מזור ותרופה מבטיחים שאין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים.

רוח ליבי לפנות אל כתר' ע"מ לקבל הסמכתו לתקן ולומר בציבור פעמים ביום, שחיות ומנחה. לאחר התפילה את תפילת "אבינו מלכנו", ובעיקר לדווק בעת אמירת "אבינו מלכנו מנע מגפה מנחלתך".

בתפילה שרופא כל בשר יפליא לעשות ויחוס וירחם על עמו ויסר מעלינו מכת המגיפה וגו' קשה,

דוד לאו
הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול
דוד לאו

במה אסוף אלמתי לצניח מה ל ענייני
אחיו כה נולדו עמיתו מלביה גאמיא
כפן אהמבא לו אהא וצוהו לו מה רצונו.
אמן כ"ה מלך

בית הרבנות הראשית, רחוב אהליאב 3, ירושלים ת.ד. 36016, מיקוד 444778, טל' 02-5313191, פקס: 02-5377872
The Chief Rabbinate House, 5 Ahliav St., Jerusalem 9446778, Israel, P.O.B. 36016, Tel: 02-5313191, Fax: 02-5377872
דוא"ר: rabbi@rab.gov.il, Email: rabbi@rab.gov.il

גם בבין הזמנים לומדים תורה

(ברוב עם ע"פ הנחיות משרד הבריאות)

בעז"ה לימוד כל הלילה
יתקיים במוצש"ק
פרשת ואתחנן - י"ב באב

הרוצה להימנות לדבר מצוה
ולהיות שותף בקיום העולם
לברכה והצלחה ולרפואה שלימה
פלאפון: 0527-130-552
(אלעד עידאן)

החזקת אברך: 350 ש"ח
החזקת בחור: 180 ש"ח

"ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת"

דברי סניגוריה על עם ישראל

"אבינו מלכנו מנע מגפה מנחלתך"

דברי מרן שליט"א ששודרו להגל כנס סליחות שהתקיים בקבר שמואל הנביא. יום שלישי כ"ט בתמוז – ער"ח מנחם אב התש"ף

דברי רוח, איך יבוא משיח ועם ישראל מפוזר בכל העולם? הקב"ה הראה לנו בדור הזה, איך חזרנו לארץ ישראל, כולנו מדברים בשפת אבותינו, בשפה שדברו בה אברהם יצחק ויעקב, חזרו לשמור שבת, חלק גדול מהעם חוזר בתשובה – אלפים ורבבות חוזרים בתשובה.

למה כל העם יסבול בגללם? וגם הם אינם ראויים לעונש

ה. יש כאלה שרוצים להלחם כביכול בשבת, להלחם בבורא עולם, הם מסכנים ואומללים. **אנא רבון העולמים! תסתכל עליהם כאנוסים, הם היו אנוסים בזמן הגלות, הם היו אנוסים בזמן ההשכלה, הם היו אנוסים בזמן רוסיה, הם היו אנוסים בזמן היטלר ימח שמו וזכרו, אנסו אותם לחלל שבת. אנסו אותם לכפירה. אנסו אותם לכל.** למה כל העם יסבול בגללם? וגם הם אינם ראויים לעונש. משה רבנו אמר "למה ה' יחרה אפך בעמך, אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה" (שמות ל"ב י"א). גם בזמנו של משה עם ישראל חס וחלילה היו נדונים לכליה.

ריבון העולמים, אין לנו כח

ו. היום היצור הקטן הזה [נגיף הקורונה] שאי אפשר לראות אותו בעיניים, גם לא במיקרוסקופ, צריך מיקרוסקופ מיוחד שיראו אותו איך הוא מטייל מגופות בני אדם מאחד לשני, והוא עושה שמות בעולם כולו. והגיע גם לארץ ישראל. אחרי שחשבנו שאנחנו מוגנים, הגיע גם לכאן. ואנחנו שומעים כל יום על מאות אלפים שנדבקו במחלה, ויש טורח גדול לכל אחד ואחד שמטפל בהם, טורח גדול לרופאים, ולאחיות, ולאחים, ולבדיקות, וכל הדברים האלה. עד שאדם יוצא לתחיה זה נס גדול מאד. **ריבון העולמים, אין לנו כח, אין לנו כח, אין לנו כח, פשוט "וכח לא עצרנו לפני המלך"** (מתוך מחזור ליוה"כ"פ כמנהג תונס). אי אפשר להמשיך ככה. אי אפשר. **תקבל את התפילות שלנו. תקבל את הסליחות שלנו.**

יגולו רחמיך על מדותיך, ותקבל את התפלות של כל העם הזה

ז. היום ערב ראש חודש אב. כתוב "משנכנס אב ממעטין בשמחה" (תענית כ"ט ע"א), ככה עשינו אלף תשע מאות שנה, אולי היום יהיה אחרת, משנכנס אב מרבים בשמחה. רבנו משה זכות, (חכם גדול, מחבר ספר קול הרמ"ז על המשניות), אומר קינה שקוראים אותה בתשעה באב שרומזת על חודש אב, **"מה בינינו לשכנינו, מה נועיל כי יש לנו אב"**. מה הרווחנו שיש לנו אבא בשמים? כל התפילות שלנו לא נשמעות, **"כי נגרשנו, כי נגזרנו, יתומים היינו ואין אב"**. אבא נעלם. לא רואים אותו. **לכן אדרבה, יגולו רחמיך על מדותיך, ותקבל את התפלות של כל העם הזה שמתפללים על יד שמואל הנביא, ואומרים "אבינו מלכנו אבינו אתה", "אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה", "אבינו מלכנו רחם עלינו"**.

אתה גם אבא וגם מלך – רחם עלינו!

ח. התפלה הזאת חיבר אותה רבי עקיבא כשהיתה עצירת גשמים, והיה רבו גדול מאד, גדול בתורה ובכל החכמות כולם, רבי אליעזר בן הורקנוס, עמד והתפלל עשרים וארבע רגנות – עשרים וארבע ברכות המנויים במשנה פרק שני של תענית (דף ט"ז ע"א) כדי שירד גשם ולא נענה, התפלל ושום דבר. עמד רבי עקיבא תלמידו ואמר את המלים האלה: **"אבינו מלכנו אבינו אתה" – אתה אבא, ואבא אפילו הבן שלו עושה לו כמה צרות וכמה בעיות הוא זוכר אני אבא שלו.** "אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה" – אין לנו מלך אחר שימלוך עלינו, אתה ההתחלה ואתה הסוף – "אני ראשון ואני אחרון" (ישעיה מ"ד ו'), **כמה שיסתובבו אחינו המסכנים בכל העולם כולו, אלה התאסלמו, ואלה התנצרו, ואלה כפרו בעיקר, אחר כך, סוף כל סוף כולם חוזרים למקור שלהם בעל כרחם – ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם" (יחזקאל כ"ג).** "אבינו מלכנו – אם אתה גם אבא וגם מלך – רחם עלינו!"

"אבינו מלכנו מנע מגיפה מנחלתך"

ט. אנחנו קוראים את אבינו מלכנו, והעיקר לכוון ב"מנע מגיפה מנחלתך". אין כמו התפלה הזאת. התפלה הזאת כתינוק שמתחטא ומתפרק על אביו. ויש בה בין הדברים: "שמע קולנו חוס ורחם עלינו", לא כתוב שמע תפלתנו, אלא שמע קולנו. תינוק אינו יודע לדבר, הוא יודע לבכות. הקול הראשון שהוא משמיע כשיוצא מבטן אמו זה קול בכי. **גם אתה תשמע קולנו. אפילו שאנחנו לא יודעים להתפלל כמו שצריך, לא יודעים לבטא את הרעיון של התפלה כמו שצריך. שמע קולנו חוס ורחם עלינו**³¹.

תפלה על קבר שמואל הנביא

א. מורי ורבותי. לו היינו יודעים את קברו של משה רבנו, היינו הולכים לירדן – להר נבו²⁹, אמנם לא נוכל לדעת את קברו איפה הוא, אבל היינו יכולים להתאסף עשרת אלפים איש או יותר סביב ההר כולו, ולהתפלל בזכות משה רבנו שתיעצר המגיפה. אבל מי יתן לנו להכנס לירדן, ועוד בעם רב כזה? ומי יתן לנו הבטחה שהתפלה תעלה בזכות משה רבנו? וכי הוא קרוב אלינו? הוא נמצא למעלה למעלה. באהרן הכהן נאמר "וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמגיפה נעצרה" (במדבר י"ז ט"ו), וקברו של אהרן ידוע, אבל קשה להגיע אליו³⁰. **אבל היום זכינו להזדמנות. שמואל הנביא חכמים אומרים שהוא שקול כנגד משה ואהרן (ברכות דף ל"א ע"ב), והתפלות שמתפללים על קברו של שמואל, שמואל בעזרת ה' יעלה אותם למעלה.**

אנחנו אלפיים שנה בגלות – לא שכחנו את התורה

ב. ואנחנו נגיד כמה דברים שהם סניגוריה על עם ישראל, ודאי שמואל הנביא יש לו הרבה יותר, אבל יש לנו דברים שראינו אותם כמו עינינו. שבעים שנה היו מגלות בכל עד בניין בית שני, ובאתם ימים התערבו בגויים ונשאו נשים נכריות, לא ידעו עברית, חצ'ים מדבר אשדודית וחצ'ים מדבר ארמית (עיי' נחמיה י"ג כ"ג-כ"ד), אף אחד לא יודע כלום. **ואנחנו אלפיים שנה בגלות – לא שכחנו את התורה, לא שכחנו את העברית, לא שכחנו את הדקדוק של התורה, לא שכחנו את התורה שבעל פה, לא שכחנו את הימים של שבת ופסח.** אם נשכח פעם אחת מתי חלה שבת, אָבדנו את כל ההסטוריה כולה, איך נדע שהיום יום שלישי? בגלל יום שבת. אבל מי אמר שזה שבת? לא נדע שזה שבת אלא בגלל שזה נמשך בהסטוריה מדור לדור עד עצם היום הזה.

האנוסים לבם לשמים

ג. היום הייתה פטירת רבן של ישראל – רש"י ע"ה, כ"ט בתמוז שנת ארבעת אלפים תתס"ה, לפני תשע מאות וחמש עשרה שנה, בזמנו היו גזירות התנ"י ואחרות, והוא כתב בתשובה **שהאנוסים לבם לשמים, יהודי אנוס הוא שם צלב על בגדו, אבל הוא מאמין, ככה רש"י אומר.** לבו לשמים, הלב שלו לקב"ה, לא יכול להיות שיכפור באלקים חיים וילך אחר דברים אחרים, אלא הוא אנוס. הכריחו אותו. לכן דינם כמו יהודים. אם אנוס קידש אשה היא צריכה גט, ואם הוא נגע ביין יש לו קולות מסוימות. יותר מאוחר הרמב"ם ע"ה גדול הפוסקים בישראל, כתב בחיבור שלו שאין כח בדינו להעמיד משפטי הדת על תלם (פכ"א מהלכות סנהדרין ה"ה), וככה פסק מרן בחשן משפט (סי"ז ס"ג), אין לנו כח. וזה מדובר לפני תשע מאות שנה, אם הרמב"ם אומר שאין לנו כח, והוא היה לו כח גדול, הוא היה שר של המלך, יועץ ורופא וחכם ונבון, כל האומה כולה התאחדה סביבו, ובכל זאת אומר אין לנו כח להעמיד משפטי הדת על תילם, היום בדרות האחרונים – דורות החופש והדרור ודאי שאין בנו כח.

גלינו מגולה לגולה ושוב חזרנו לארץ ישראל

ד. לכן **שלא יענשו אלה שאינם שומרים תורה כמו שצריך, שלא יענשו אלה שכופרים.** אליהו הנביא אמר (מ"א י"ח ל"ז): "ואתה הסיבות את לבם אחורנית" (ועיי' ברכות דף ל"א סע"ב), חיינו בגלות מאות שנים, רבי עקיבא חיכה שבעים שנה, אמר זהו הגיע הזמן. שנתיים וחצי היה בר כוכבא ואחר כך לא יצא כלום, "נגדעה קרן ישראל". ואחר כך גלינו מגולה לגולה, היו לנו הגאונים בבבל במשך שבע מאות-שמונה מאות שנה, אחר כך נחרב מוסד הגאונות, ואחר כך עמדו שני המאורות הגדולים, רש"י ורבנו תם נכדו וחכמי תוספות בצרפת מצד אחד, והר"ף והרמב"ם וכו' מצד שני, ועדיין הגלות נמשכת. אלא שבזמנו אמרו: "נתנני שוממה כל היום דוה" (איכה א' י"ג) כל היום זה אלף שנה, אחרי אלף שנה זה הקץ. ככה כתב רבי יהודה הלוי (בשיר יונת רחוקים): **"ותחשוב אלף לקץ מועדה" – חישבה כנסת ישראל אלף שנה לקץ מועדה, "אך חפרה מכל אשר שערה" – התביישה מכל ההשערות שעשתה. עברו אלף שנה, עברו אלף ומאתיים שנה, עברו אלף וארבע מאות שנה, באו האר"י והמקובלים, עשו ייחודים וכוונות. להבדיל, אף שבתאי צבי, בלבד כל העולם כולו. ואחר כך הסתגרו בארבע אמות של הלכה. ובינתיים הכפירה הולכת ופורחת, אנשים אמרו לא יבוא משיח, הדברים האלה**

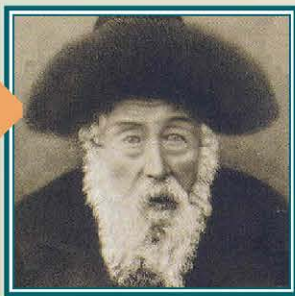
29. יש שם תחנת אוטובוס נבו. כי הערבים לא יכולים לבטא ב"ית רפויה, רק ב'. לכן יש שם תחנה, כתוב באותיות לועזיות (באנגלית) נבו. ככה ראתי פעם תמונה, הר נבו שבו קבר משה רבנו.

30. בזמנו הגיע אליו הרב יוסף זליכה זצ"ל, והוא מתאר את זה (עיי' בירחון א"ת אב תשנ"ה סי' קכ"ח), עלו הר על גבי הר, עלו על חמורים, עלו על גמלים, עלו על בני אדם עד שהגיעו למעלה, פטרה", זה סלע ברומאית, זה הסלע שבו קבור אהרן הכהן.

31. כאן החל מרן שליט"א לקרא את תפלת 'אבינו מלכנו', והשומעים עונים אחריו אמן.

מי התאונה?

תשובה ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 22. בין הפותרים נכונה יוגרל פרס (חובה לציין שם וכתובת בצורה ברורה)

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א

לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאוזז ע"ה

גיליון 176

למען תספור

ואתי אתם קבעים הגוי כולו

הגמרא (בבא בתרא דף ס' עמוד ב') אומרת: כשנחבר בית המקדש היו כמה צדיקים וחסידים שאמרו 'אנחנו לא אוכלים לא בשר ולא שותים יין כל השנה כלה', נטפל להם רבי יהושע בן חנניה ושאל אותם: 'למה אינכם אוכלים בשר?' אמרו לו: 'איך נאכל בשר בשעה שטבטלו הקרבנות?' שאל אותם: 'ולמה אינכם שותים יין?' אמרו לו: 'איך נשתה יין בשעה שטבטלו הנסכים?' ונסכו רביעת ההין לכבש האחד בקדש הסך נסך שרר לה' (במדבר פרק כ"ח פסוק ז'), ומה זה שרר? יין משכר. אמר להם: 'אם כן לא תאכלו לחם שכבר טבטלו מנחות', ענו לו: 'אפשר בפרות ונאכנו לא נאכל לחם'. אמר להם: 'אם כן לא תאכלו פרות משבעת המינים, שכבר טבטלו הבכורים', ענו לו: 'אפשר לאכל פרות אחרים שהם לא משבעת המינים [שבפירות מביאים רק משבעת המינים]'. אמר להם: 'מיים לא נשתה, שכבר טבטלו נסוך המינים', שתקו. שאלו אותם: 'מה עושים?' אמר להם: 'לבטל את זה לגמרי אי אפשר, כי זו גזרה וצריכים לעשות זכר לחרבון, אבל אי אפשר לאסור את הכל, למה? כי אין גזרים גזרה על הצבוי אלא אם כן יכולים לעמוד בה, שנאמר 'במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי כולו' (מלאכי פרק ג' פסוק ט'). מה הפננה? רש"ב"ם בפרושו שם נדחק בפרוש הקשר לפסוק זה, ואני חשבתי אולי רבי יהושע התכוון לומר פרוש חדש בפסוק שלא כפשוטו, שאם 'אתי אתם קבעים', כלומר אם אתם קובעים איזה ענין, צריך 'הגוי כולו' (או רבו ככלו), אבל לא כל אחד יעשה חסידות מעצמו. (עלון 73 אות כ"ז).

תענוג ללמד "יביע אמר" אני זוכר שפעם שכבתי בבית חולים 'בית לוינשטיין' (בשנת תשל"ד), איפה אפשר היה למצא אז ספר יביע אמר?! ו'יחפשוהו ממטמונים' (על פי איוב פרק ג' פסוק כ"א), אבל הביאו לי כרף אחד של יביע אמר מהרב צבאן זצ"ל, שהיה מדפס על נייר עתון שחור כפחם... אבל אפשר ללמד בזה. חברי החדר שלי היו הולכים בלילה למסבות וכדומה, ואני לא הולך לשם אלא יושב ולומד בשכיבה יביע אמר, ואמרת: אני עוסק בתורה והם עוסקים בעניינים שלהם. אבל כשחזרו הסתפקתי על הפנים שלהם לראות אם יש להם שמחה, אבל לא היה בהם שום שמחה, אלא פניהם היו כבוינות, מה יש להם? לא נהייתם?! אבל לא שוה כלום... אבל התורה זה אחרת, כי תענוג ללמד 'יביע אמר' ולראות כל נושא איך הוא מביא אותו מהמקורות הראשונים והאחרונים, בשפה ברורה ובהירה. (גיליון 85 הערה 28).

השם שלף אליהו אז תבא לנחמני, וכן אם השם שלף פינחס (תבא), זהו 'נחמו נחמו עמי'. הפסוקים של ישעיה בנחומים אין פחותם בעולם, הם מעודדים ומשעשעים את האדם, 'על הר גבה עלי לך מבשרת ציון, הרמי בכח קולך מבשרת ירושלים, הרמי אל תיראי, אמרי לערי יהודה הנה אלקיכם' (ישעיה מ' ט'). פעם היו באים לארץ ישראל בסתר ובהקבא ובפחד, אבל היום לא עושים ככה, אלא כל אחד אומר 'אני עולה לארץ ישראל' בלי לפחד. וכל ההבטחות שנאמרו שם יתקיימו בעזרת השם. (גליונות: 75 אות כ"ו, 123 אות י"א, ו-174 אות ב' והערה 4).

התורה מדברת על חרבון בית ראשון ועל חרבון בית שני, בפרשת בחקתי כתוב על גלות בית ראשון, וכמו שכתוב: 'אז תרצה הארץ את שבתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם, אז תשבת הארץ והרצת את שבתיה', 'כל ימי השמה תשבת' (ויקרא כ"ו ל"ד-ל"ה). בזה התורה רמזה שגלות בכל תהיה שבעים שנה כמנין השמטות שלא שמרו אותם, ורש"י (שם פסוק ל"ה) מסביר את זה, ובפרשת כי תבא התורה מדברת על גלות בית שני, ולכן לא כתוב מתי תהיה הגאולה, כי הגלות הזאת ארכה מארץ מדה, ואם התורה תגיד שנהיה בגלות אלף תשע מאות שנה, אנחנו נתקאש, כי מי יכול לחכות! לכן התורה השאירה הקץ סתום וחתום ולא גלתה את זה. אבל רמזה משהו בזה: 'ישא ה' עליך גוי מרחק מקצה הארץ אפשר ידעה הנשטר, גוי אשר לא תשמע לשנו' (דברים כ"ח מ"ט), מה זה 'כאשר ידעה הנשטר'? זה הסמל של מלכות רומי שזה נשטר, ולאחר מעשה מבנים שהתורה דברה על רומי. (גליונות: 75 אות ט"ו ו-80 אות ו').

ידע תדע

א. מצאנו שהתוספות מזכירים את הרמב"ם לפחות שלש פעמים: פעם אחת, בברכות (מ"ד ע"א ד"ה על העץ) כותבים "ספר המיימוני". ופעם שנייה, בברכות (דף מ"ה עמוד א', בד"ה דחנקתיה) כותבים "וכן פסק רבנו משה" (ואמנם לא כלם יודעים שפונתם פאו לרמב"ם, אה הדברים נמצאים מפרש בהרמב"ם פ"ח מהלכות ברכות ה"א). וקינו שבדף הקודם (מ"ד ע"א) הזכירו את הרמב"ם וכתבו "ספר המיימוני", אז קרוב לנדיא שגם כאן (דף מ"ה ע"א) שאמרו 'רבנו משה' פונתם לרמב"ם). ופעם שלישית, במנחות (מ"ב סוף ע"ב, בד"ה תפלוין) כותבים "ה"ר משה בר מימון אומר מזוה אינה צריכה עבוד לשמה". (גליון 26 אות י"ח, והערה 17).

ב. בשבת שאחרי תשעה באב קוראים 'נחמו נחמו עמי', וזה מה שנקרא השבת. למחרת נוהגים בחיפה ללכת ל"מערת אליהו הנביא", ותימדי היה לי ספק אם זו מערת אליהו באמת. אבל ראיתי שרבי נחמן מברסלב (ספר כוכבי אור חלק אמת ואמונה אות כ"ג) כותב שהוא מרגיש שזו מערת אליהו, אז הולכים לשם (אנשים חושבים שזו היא מערת אליהו הנביא שכתובה בהפסרת פרשת פינחס: 'ויבא שם אל המערה ויגלו שם' (מלכים א' י"ט ט'). אבל זה לא נכון, כי המערה של אליהו בהר סיני ואלו המערה הזאת בהר הפרמל אבל פנארה היתה קבלה ביד הראשונים שאליהו הנביא היה מתבודד במערה הזאת, כי גם חכמים לפני מאות שנים שסובכו את כל העולם, כמו רבי בנימין מטנדילה (ספר מסעות של ר' בנימין עמ' כ"א) ורבי פתחיה מרגנסבורג, כותבים על המערה הזאת). ומצאתי רמז פה לזה: 'נחמו בגימטריא אליהו אליהו, והמלים 'נחמו נחמו' עולים בגימטריא פינחס (ויממה נפשך וכלומר בין כך ובין כך), אם

הלכה נאמנה

הדרך הוא מתרכז באוטו ולא מתרכז בתפילין, לכן עדיף שלא לעשות את זה, אלא יגיע לבית הנסות, יחנה את האוטו, יניח תפילין בחצר ויכנס לבית הנסות, ככה יעשה את הכל. אבל לא יסע עם התפילין בראש, כי אי אפשר לעמוד בזה. ואם הוא רוצה להניח בבית שלף ברנל... (גליון 39 אותיות ל"א)

צריך להזהר בהנחת תפילין שלא להסיח דעתו מהם, מה זה לא להסיח דעתו? שלא ישכח שיש עליו תפילין, ואם תאמר שלא יסיח ממש, זה קשה מאד. אבל לפעמים אדם רוצה להגיע לבית הנסות עם טלית ותפילין, והוא נוסע באוטו ועליו תפילין, וזו בעיה כי הוא לא יוכל להזהר שלא יסיח דעתו, כי ברגע שטמטכל על